

Nieuwe en interessante vondsten aan de westrand van Brussel van Tenebrionidae en Serropalpidae (Coleoptera)

Willy Troukens

Abstract. New and interesting discoveries of Tenebrionidae and Serropalpidae at the westside of Brussels, Belgium (Coleoptera).

Since 2004 four remarkable species were found at the westside of Brussels: both *Bolitophagus reticulatus* (Linnaeus, 1767) and *Latheticus oryzae* Waterhouse, 1880 in a light trap, *Tetratoma fungorum* Fabricius, 1790 under mouldy bark of a felled oak, and *Conopalpus testaceus* (Olivier, 1790) in an oak-tree (*Quercus robur*).

Résumé. Nouvelles découvertes intéressantes de Tenebrionidae et Serropalpidae à la périphérie ouest de Bruxelles, Belgique (Coleoptera).

Depuis 2004 quatre espèces remarquables furent récoltées dans la partie occidentale de Bruxelles: *Bolitophagus reticulatus* (Linnaeus, 1767) et *Latheticus oryzae* Waterhouse, 1880, toutes deux dans un piège lumineux, *Tetratoma fungorum* Fabricius, 1790 sous l'écorce moisie d'un chêne abattu, et *Conopalpus testaceus* (Olivier, 1790) en frappant les branches d'un chêne pédonculé (*Quercus robur*).

Key words: Belgium – Faunistics – Tenebrionidae – Serropalpidae – Coleoptera.

Troukens, W.: Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht.

In een vorig artikel werd in *Phegea* melding gemaakt van 9 soorten Tenebrionidae en 2 soorten Serropalpidae aan de westrand van Brussel (Troukens 2005: 23–30). Regelmatig onderzoek van dood hout, het gebruik van de kleine Heath-val en van het klopscherm hadden tot gevolg dat heel recent enkele nieuwe en interessante vondsten werden gedaan. Het betreft 2 soorten Tenebrionidae en 2 soorten Serropalpidae. Hieronder volgen enkele beschouwingen over hun vondst en hun levenswijze. Voor de nomenclatuur werd de publicatie gevolgd van Kaszab (1969: 196–213, 329–264).

Tenebrionidae

De Tenebrionidae (Rouwtorren, Zwartlijven) vormen een soortenrijke familie waarvan de vertegenwoordigers meestal donker gekleurd zijn. Hun 11-ledige sprieten zijn over het algemeen snoevormig. De meeste soorten zijn warmteminnend. Ze voelen zich nog het meest thuis in duin- en zandgebieden. Toch kan men ze ook aantreffen in rottend, vermolmd of schimmelend hout, alsook in boomzwammen, in hooi, in kelders en in stallen (Harde *et al.* 1981: 210). Heel wat soorten vindt men niet alleen in de natuur maar ook synantroop als voorraadinsecten. In Midden-Europa zijn bijna 80 soorten bekend waarvan 41 in België (Libbrecht 1988: 1–56).

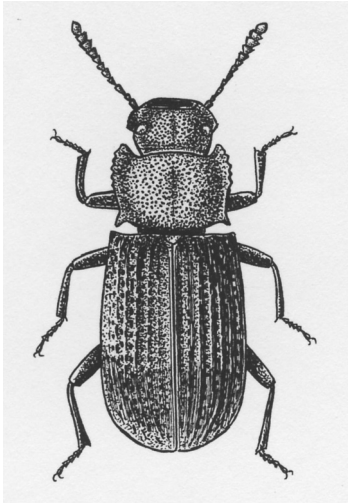

Fig. 1. *Bolitophagus reticulatus* (Linnaeus, 1767). Dilbeek (Brabant, België), 10.IX.2006.

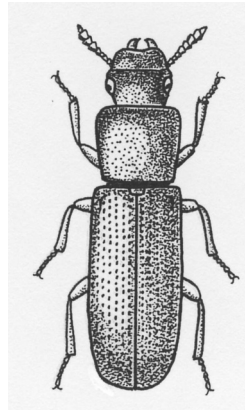

Fig. 2. *Latheticus oryzae* Waterhouse, 1880. Dilbeek (Brabant, België), 16.VII.2007.

1. *Bolitophagus reticulatus* (Linnaeus, 1767) (fig. 1)

B. reticulatus is een dofzwarte rouwtor van 7 mm lengte. Heel typisch is het dicht bestippeld halsschild met de doornachtige achterhoeken. Tot voor kort was dit kevertje in België slechts bekend van één vindplaats: Ville-Pommeroeul, 27.VII.1970 (Libbrecht 1988: 17). Daarna werd de soort ook gevonden te Dilbeek in een kleine Heath-val op 03.VIII.2004 (Troukens 2004: 151–152). Groot was mijn verbazing toen ik in dezelfde lichtval te Dilbeek het kevertje opnieuw aantrof: 1 ex. op 10.IX.2006 en 1 ex. op 26.VII.2008. Bij navraag bleek dat *B. reticulatus* nu ook in het Zoniënwoud voorkomt. J.-M. Lempereur ontdekte vele exemplaren in een grote, droge boomzwam op 09.XI.2003 op het grondgebied van Waterloo. Hoogstwaarschijnlijk zal deze rouwtor nog op andere plaatsen opduiken. Volgens Möller *et al.* (2006: 166) moet men hiervoor gericht de tonderzwammen (*Fomes fomentarius*) onderzoeken op beuken (*Fagus*), populieren (*Populus*) en berken (*Betula*).

2. *Latheticus oryzae* Waterhouse, 1880 (fig. 2)

Op 16.VII.2007 vond ik in mijn kleine Heath-val te Dilbeek 1 exemplaar van *L. oryzae*. Dit minuscule kevertje van 2,8 mm is—behalve de zwarte ogen—eenkleurig geelbruin. De sprieten zijn kort met 5 verdikte eindleden. Kop en halsschild zijn spaarzaam bestippeld en de dekschilden vertonen duidelijke stippestrepen.

Dit rouwtorretje is van tropische origine en wordt vooral aangetroffen in opslagplaatsen van Indische rijst en Amerikaans graan (Libbrecht 1988: 19). In België is *L. oryzae* nog het meest gevangen in het Antwerpse (wereldhaven!).

De vangst in een parkgebied te Dilbeek is daarom merkwaardig. Probeert de soort zich hier definitief te vestigen?

Serropalpidae

De Serropalpidae werden onlangs opgesplitst in twee nieuwe, volwaardige families: de Tetratomidae en de Melandryidae. Over hun graad van verwantschap zijn de specialisten het nog niet eens (Hürka 2006: 183).

De Tetratomidae zijn te herkennen aan hun 3- of 4-ledige sprietknots en aan de smalle uitstulping van het voorborststuk tussen de heupen van het eerste potenpaar. In Midden-Europa leven 3 soorten die alle behoren tot het geslacht *Tetratoma*.

Bij de Melandryidae zijn de sprieten snoervormig of gezaagd en dikwijls verbreed naar het einde toe. Bovendien raken de heupen van het eerste potenpaar elkaar. De Melandryidae worden in Midden-Europa vertegenwoordigd door 40 soorten, onderverdeeld in 18 geslachten (Kaszab 1969: 201–213).

3. *Tetratoma fungorum* Fabricius, 1790 (fig. 3)

T. fungorum is een slank, eivormig kevertje van 4 à 4,5 mm lengte. De kop en de 4-ledige sprietknots zijn zwart. De staalblauwe dekschilden vertonen een dichte maar fijne bestippeling. De kleur van het halsschild, de sprietbasis en de poten varieert van geel tot rood.

Het geslacht *Tetratoma* leeft—soms hoog in de kruinen—op boomzwammen van berken (*Betula*), eiken (*Quercus*), beuken (*Fagus*), appel- en notenbomen (*Malus*, *Juglans*) (Keer 1930: 811). De larven verlaten de bomen in mei, kruipen in de grond om te verpoppen en ontpoppen 14 dagen later. De imago's blijven echter tot na de zomer in de grond en worden pas actief in het paddenstoelenseizoen.

T. fungorum is in de herfst en winter te vinden in heel Europa. Door zijn levenswijze wordt hij vermoedelijk weinig opgemerkt. Men rekent hem daarom tot de zeldzaamheden (Keer 1930: 811). Aan de Brusselse westrand ontdekte R. Guinez op 26.II.2007 2 exemplaren in het Dudenpark te Vorst. De kevertjes zaten onder de schimmelige schors van een geveld eik.

4. *Conopalpus testaceus* (Olivier, 1790) (fig. 4)

Tijdens een prospectie van een 40-jarige zomereik (*Quercus robur*) te Dilbeek op 24.VI.2006 vond ik in het klopscherm voor het eerst een exemplaar van *C. testaceus*. Het is een slank, bruingeel kevertje van 7 mm lengte. De bolle, niervormige ogen zijn zwart, evenals de snoervormige sprieten vanaf het 4de lid. Het 2de sprietlid is opvallend klein, nauwelijks de helft van het 3de lid. Volgens Möller *et al.* (2006: 164) worden soms kleurvariaties waargenomen, vooral dan exemplaren met een zwarte kop en blauwzwarte dekschilden.

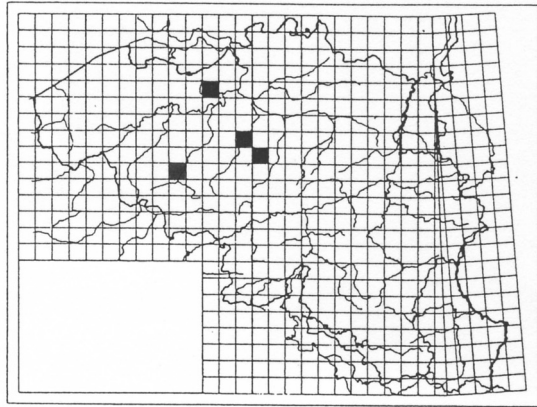
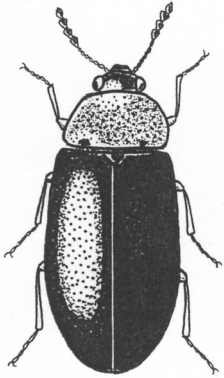

Fig. 3. Vindplaatsen van *Tetratoma fungorum* Fabricius, 1790 in België.

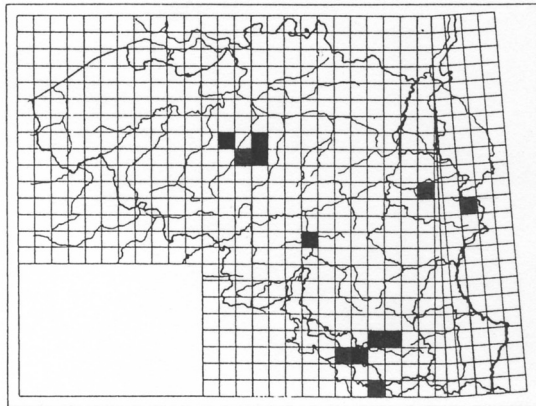
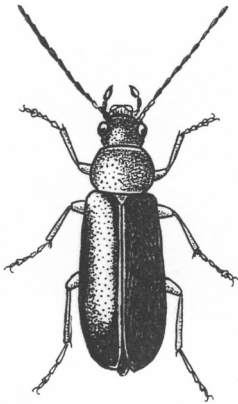

Fig. 4. Vindplaatsen van *Conopalpus testaceus* (Olivier, 1790) in België.

C. testaceus leeft in afgestorven takken en stammen van beuken (*Fagus*), eiken (*Quercus*) en ander loofhout (Keer 1930: 818). De imago's zijn actief van half mei tot begin juli. Deze kever is lokaal niet zeldzaam en komt verspreid voor in heel Europa (Kaszab 1969: 212). In de Benelux is hij echter verre van gewoon.

Dankwoord

Graag wil ik de volgende personen danken die het schrijven van dit artikel mogelijk maakten: Guy Boosten (Ath), Remi Guinez (Vorst-Brussel) en René Pletinck (Hamme, O.Vl.) voor het ter beschikking stellen van gegevens uit hun collectiemateriaal; Jean-Michel Lempereur (Falisolle) voor de informatie over

zijn kevervangsten te Waterloo; Wouter Dekoninck en Alain Drumont (K.B.I.N., Dept. Entomologie, Brussel) voor de hulp en de faciliteiten bij het raadplegen van de museumcollecties. Dit alles maakte het mogelijk om de 2 verspreidingskaartjes samen te stellen.

Bibliografie

- Harde, K. W. & Severa, F. 1981. *Thieme's kevergids*. — W. J. Thieme & Cie, Zutphen.
- Hůrka, K. 2005. *Käfer der Tschechischen und Slowakischen Republik*. — Kabourek, Zlin, Czech Republic.
- Kaszab, Z. 1969. Serropalpidae & Tenebrionidae. — In: Freude, Harde & Löhse (eds.). *Die Käfer Mitteleuropas*. Band 8. — Goecke & Evers Verlag, Krefeld.
- Keer, P. M. 1930. *Calwer Keverboek*. Band 2. — W. J. Thieme & Cie, Zutphen.
- Libbrecht, M. B. 1988. Catalogue des Tenebrionidae de Belgique. — *Studiedocumenten van het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen* 51, Brussel.
- Möller, G., Grube, R. & Wachmann, E. 2006. *Der Fauna Käferführer I. Käfer im und am Wald*. — Fauna Verlag, Nottuln.
- Troukens, W. 2004. *Bolitophagus reticulatus* aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Tenebrionidae). — *Phegea* 32(4): 151–152.
- Troukens, W. 2005. Rouwtorren en enkele verwanten aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Tenebrionidae, Alleculidae, Lagriidae, Serropalpidae). — *Phegea* 33(1): 23–30.
-